

Односкладні прості речення з головним членом у формі присудка й підмета. Односкладне речення як частина складного речення. Означено-особові речення

Вправа
«Ризики онлайн-спілкування»

Опис. У рамках уроку пропонуємо виконати дві вправи для закріплення знань про односкладні речення, які також сприятимуть тренуванню навичок з особистої кібербезпеки, а саме вмінню запобігати ризикам у комунікації. Пропонуємо обговорити з учнями «за» і «проти» активного й необмеженого користування соцмережами.

Учень має знати

- » види односкладних речень,
- » будову односкладних означено-особових речень.

Учень має розуміти

- » цінність спілкування;
- » виражальні можливості й роль односкладних і неповних речень у текстах публіцистичного стилю.

Учень має вміти

- » розрізняти речення односкладні й неповні;
- » визначати односкладні означено-особові речення (також як частин складних речень);
- » конструювати односкладні речення вивченого виду, а також неповні речення; правильно використовувати їх у власному мовленні;
- » оцінювати й осмислювати ситуацію спілкування.

Вправа «Ризики онлайн-спілкування»

Мета

- » спонукати учнів замислитися про небезпеки онлайн-спілкування й розвинути в них навички усвідомленого користування комунікаційними можливостями інтернету.

Уміння і навички з інфомедійної грамотності

- » запобігати ризикам у комунікації (протидія кібербулінгу, онлайн-грумінгу);
- » обґрунтовувати власну позицію.

Що необхідно підготувати до уроку

- » роздатковий матеріал один на двох учнів — текст «10-річна дівчинка про свою поведінку в соцмережах»;
- » дошку (або фліп-чарт);
- » маркери (чи крейду);
- » презентація «Основні небезпеки в інтернеті»;
- » проектор, комп'ютер

Для роботи в парах **РОЗДАЙТЕ** учням роздатковий матеріал до уроку — текст «10-річна дівчинка про свою поведінку в соцмережах: «Вигадаю собі вік, місце проживання, клас»». **ПОПРОСИТЬ** учнів прочитати текст і позначити односкладні речення, у тому числі односкладні як частини складного речення.

10-річна дівчинка про свою поведінку в соцмережах: «Вигадаю собі вік, місце проживання, клас»

Досліджуючи тему поведінки дітей у соціальних мережах, поспілкувалася з 10-річною ученицею гімназії, де навчаюся. Почуте змусило замислитися...

... Життя сучасної людини неможливе без використання медіа. Інтернет — глобальна мережа, яка всілякими засобами намагається заволодіти людським розумом: здається, ми перетворюємося на обчислювальну техніку, модернізовані смартфони, потужні двигуни... **Можна побачити**, що сьогодні люди витрачають величезну кількість свого часу, сидячи в інтернеті. Безумовно, у кожному роді занять існують як позитивні, так і негативні сторони. **Тож спробую виділити всі «за» інтернету: великий потік інформації, багато розваг, необхідні пропозиції товарів, вивчення мов, заробіток, перегляд фільмів, читання книжок.** Усього просто **не злічити!** Але головна, на мою думку, особливість полягає у спілкуванні. Існує безліч програм, такі як Skype, ICQ, Viber, Messenger, за допомогою яких можна розвивати свої здібності, знайомитися з людьми, шукати однодумців. Тепер спілкування за допомогою соцмереж надзвичайно актуальне.

Що я можу сказати про себе? З моменту моєї реєстрації на Фейсбуку минуло три роки. **З кожним днем усе менше й менше ним користуюся.** Скоріш за все, це пов'язано з тим, що більшість мого часу витрачається на навчання, але я розумію, що вплив соцмереж на людину величезний та певною мірою небезпечний. **Якщо поринув — то надовго.** З мого досвіду: я переглядаю новини годину, заходжу в різні групи, додаю собі записи, аналізую дописи, але майже нічого не запам'ятовую. Серйозно! **Скільки разів за це себе карала!** **Можна було би почитати книжку, послухати**

Урок №26: Односкладні прості речення з головним членом у формі присудка і підмета. Односкладне речення як частина складного речення. Означено-особові речення

Діти і соцмережі

10-річна дівчинка про свою поведінку в соцмережах: «Вигадаю собі вік, місце проживання, клас»

Досліджуючи тему поведінки дітей у соціальних мережах, поспілкувалася з 10-річною ученицею гімназії, де навчаюся. Почуте змусило замислитися...

... Життя сучасної людини неможливе без використання медіа. Інтернет — глобальна мережа, яка всілякими засобами намагається заволодіти людським розумом: здається, ми перетворюємося на обчислювальну техніку, модернізовані смартфони, потужні двигуни... Можна побачити, що сьогодні люди витрачають величезну кількість свого часу, сидячи в інтернеті. Безумовно, у кожному роді занять існують як позитивні, так і негативні сторони. Тож спробую виділити всі «за» інтернету: великий потік інформації, багато розваг, необхідні пропозиції товарів, вивчення мов, заробіток, перегляд фільмів, читання книжок. Усього просто не злічити! Але головна, на мою думку, особливість полягає у спілкуванні. Існує безліч програм, такі як Skype, ICQ, Viber, Messenger, за допомогою яких можна розвивати свої здібності, знайомитися з людьми, шукати однодумців. Тепер спілкування за допомогою соцмереж надзвичайно актуальне.

Що я можу сказати про себе? З моменту моєї реєстрації на Фейсбуку минуло три роки. З кожним днем усе менше й менше ним користуюся. Скоріш за все, це пов'язано з тим, що більшість мого часу витрачається на навчання, але я розумію, що вплив соцмереж на людину величезний та певною мірою небезпечний. Якщо поринув — то надовго. З мого досвіду: я переглядаю новини годину, заходжу в різні групи, додаю собі записи, аналізую дописи, але майже нічого не запам'ятовую. Серйозно! Скільки разів за це себе карала! Можна було би почитати книжку, послухати музику, прогулятися в парку із братиком. Але цей час я проводжу, читаючи інформацію, з якою мені не потрібна. Можна стверджувати, що мережа стала вже невід'ємною частиною буденності. Підлітки, дорослі не уявляють свого існування без цього.

Часто я заходжу на сторінки дітей молодшого шкільного віку. І бачу, що інформація, яку вони переглядають, не відповідає їхньому психологічному розвитку. Чому ж так?

Була перерва. Я йшла коридором, на мене дивилися зацікавлені оченята. Навколо панувала гомін жвавих бесід, які тільки почали збирати нектар знань. Але увагу привернула улюблена дівка. Мала сім років, дуже близько одна до одної. Я наблизилася до неї і заспокоїла — вона не слухалася. Її дивились на перше телефоні. Мене навіть спочатку не помітили! Я звернулася до учениці, у телефон якої заглядали дівчата. Алина, дитина десяти років, спочатку і не зрозуміла, що я хочу дізнатися, але потім ми розговорилися.

музику, прогулятися в парку із братиком. Але цей час я провела, читаючи інформацію, зовсім мені не потрібну. Можна стверджувати, що мережа стала вже невід'ємною частиною буденності. Підлітки, дорослі не уявляють свого існування без цього.

Для приміток:

Часто я заходжу на сторінки дітей молодшого шкільного віку. І бачу, що інформація, яку вони переглядають, не відповідає їхньому психологічному розвитку. Чому ж так?

Була перерва. Я йшла коридором, на мене дивилися зацікавлені оченята. Навколо панував гомін жвавих бджіл, які тільки-но почали збирати нектар знань! Але увагу привернула купка дівчат. Малі стояли дуже близько одна до одної. Я підійшла до них і зрозуміла — вони не спілкуються. Усі дивляться на екран телефона. Мене навіть спочатку не помітили! Я звернулася до учениці, у телефон якої заглядали дівчата. Аліна, дитина десяти років, спочатку і не зрозуміла, що я хочу дізнатися, але потім ми розговорилися.

Я: Як часто користуєшся інтернетом?

Аліна: Кожного дня. Це вже моя звичка.

Я: Скільки часу витрачаєш на інтернет?

Аліна: Навіть не знаю... Десь чотири години на день.

Я: (здивовано) А батьки тебе не сварять за це?

Аліна: Та ні. Раніше читали мені нотації з приводу мого «захоплення», а зараз припинили. Теж, мабуть, звикли.

Я: Як тобі здається, витрачений в інтернеті час біжить швидше, аніж реальний, чи повільніше?

Аліна: Швидше і, звичайно, набагато цікавіше!!!

Я: Користуєшся соцмережами?

Аліна: Так. Фейсбуком, Інстаграмом.

Я: Як ти вважаєш, взаєморозуміння простіше досягти онлайн чи реальному спілкуванні?

Аліна: Онлайн. Можна писати, що заманеться... Я взагалі викладаю несправжню інформацію. Вигадую собі вік, місце проживання, клас. Маєш чудову можливість стати дорослішою — вперед!

Я: Чому ти користуєшся соцмережами?

Аліна: Це весело. Гарно проводжу свій час.

Я: А тебе не збентежує те, що в новинах соцмереж дуже часто з'являється інформація або фото не для дитячих очей?

Аліна: Зовсім ні. Що тут дивовижного? Це абсолютно нормально.

Я: А чи існують у твоєї сім'ї правила користуванням інтернетом? На кого вони розповсюджуються?

Аліна: Можу весь вечір спілкуватися з однокласниками, грати в ігри. Мені ніхто не заважає!

Я: І останнє запитання: чим подобається тобі інтернет взагалі?

Аліна: Я маю змогу хоча б на деякий час подорослішати: самостійно коментувати та оприлюднювати пости.

Я: Дякую тобі, Алінко, за бесіду. Я дізналася потрібне.

Аліна: Нема за що! Я побігла на урок. Бувай!

Після нашої розмови я деякий час роздумувала: між нами невелика різниця у віці (декілька років), але, коли я була, як Аліна, батьки взагалі забороняли мені сидіти за комп'ютером. Я зазвичай гралась ляльками, увесь день бігала з подружками, та думок про інтернет зовсім не було! Зараз діти — частина глобального простору. Життя змінилося! Дівчинка сказала, що їй цікавіше проводити свій вільний час в інтернеті.

Для приміток:

Як боляче буває тому, хто не здатний, не звик вирішувати свої нагальні питання. Справжні буденні події сприймаються для дитини незвично. Вплив соцмереж на психіку людини і, перш за все, дитини — дуже потужний. Вона тільки починає формуватися як особистість, — і тут така плутанина. Мережі істотно спотворюють розуміння дітей щодо правил поведінки. У глобальній мережі зникає обличчя й індивідуальність, можна дати волю словам і вчинкам. Але варто лише вийти з неосяжного інформаційного поля, як усе зникає. Ти сам на сам із людьми: **дивишся їм в очі, а не на екран; чуєш їхній голос, а не читаєш повідомлення; збираєшся зі своїми думками, а не губишся в інтернетному просторі.** Ти — в реальності...

Треба усвідомити: ніщо не зможе замінити людям живого спілкування. Навколишній світ — це не соціальні мережі, в яких можна легко загубитися. Це те місце, в якому всі діти повинні розвиватися, пізнаючи нові сторінки реальності.

Анастасія Сівак, випускниця Школи універсального журналіста на базі НУ «Острозька академія», Дніпропетровська область

(Джерело: <http://ij.ogo.ua/hotnews/10-richna-divchinka-pro-svoyu-povedinku-v-sotsmerezah-vigaduyu-sobi-vik-mistse-prozhivannya-klas/>.)

ЗАПИТАЙТЕ учнів, які речення вони позначили як односкладні.

1. Тож спробую виділити всі «за» інтернету: великий потік інформації, багато розваг, необхідні пропозиції товарів, вивчення мов, заробіток, перегляд фільмів, читання книжок.
2. Можна побачити...
3. Усього просто не злічити!
4. З кожним днем все менше і менше ним користуюся.
5. Якщо поринув — то надовго.
6. Скільки разів за це себе карала!
7. Можна було би почитати книжку, послухати музику, прогулятися в парку із братиком.
8. Можна стверджувати...
9. І бачу...
10. Мене навіть спочатку не помітили
11. Як часто користуєшся інтернетом?
12. Скільки часу витрачаєш на інтернет?

13. Раніше читали мені нотації з приводу мого «захоплення», а зараз припинили. Теж, мабуть, звикли.
14. Користуєшся соцмережами?
15. Можна писати, що заманеться...
16. Вигадую собі вік, місце проживання, клас.
17. Маєш чудову можливість стати дорослішою — вперед!
18. Гарно проводжу свій час.
19. Можу весь вечір спілкуватися з однокласниками, грати в ігри
20. Раніше читали мені нотації з приводу мого «захоплення», а зараз припинили.
21. Дивишся їм в очі, а не на екран; чуєш їхній голос, а не читаєш повідомлення; збираєшся зі своїми думками, а не губишся в інтернетному просторі.

ЗАЗНАЧТЕ, що речення, у якому граматична основа складається з одного головного члена, називається односкладним. Другий головний член односкладному реченню не потрібний, бо його зміст і так зрозумілий.

ПРОВЕДІТЬ МОВНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ щодо пари речень

1. **Гарно проводжу час**
2. **Я гарно проводжу час.**

Порівняйте речення. Чим відрізняється їхній зміст? Речення якої колонки частіше використовують у живому, невимушеному спілкуванні? **ЗАЗНАЧТЕ**, що в означено-особових односкладних реченнях головний член у формі присудка називає дію, яку виконує конкретна особа.

 ПОПРОСИТЬ учнів продовжувати працювати в парі.

 ЗАВДАННЯ. Знайдіть чотири двоскладні речення, які можна перетворити на односкладні означено-особові.

1. *Що я можу сказати про себе? (Двоскладне.)* — *Що можу сказати про себе?(Односкладне.)*
2. *З мого досвіду: я переглядаю новини годину, заходжу в різні групи, додаю собі записи, аналізую пости, але майже нічого не запам'ятовую. (Двоскладне.)* — *З мого досвіду: переглядаю новини годину, заходжу в різні групи, додаю собі записи, аналізую пости, але майже нічого не запам'ятовую. (Односкладне.)*
3. *Часто я заходжу на сторінки дітей молодшого шкільного віку. (Двоскладне.)* — *Часто заходжу на сторінки дітей молодшого шкільного віку. (Односкладне.)*
4. *Я звернулася до учениці, у телефон якої заглядали дівчата. (Двоскладне.)* — *Звернулася до учениці, у телефон якої заглядали дівчата. (Односкладне.)*

 ПРОАНАЛІЗУЙТЕ з учнями прочитаний текст.

ЗАПИТАЙТЕ учнів.

Для приміток:

1. Якою, на вашу думку, є тема цього тексту і його ідея? (Тема тексту — вплив нових інтернет-технологій, зокрема нових можливостей спілкування в соціальних мережах, на поведінку підлітків. Ідея — небезпека підміни реального життя та цінностей віртуальними. Ідею твору сама авторка формулює так: «Тобто реальність опинилася на занедбаному шляху? Це головна проблема».)
2. Чому школярка — авторка тексту вирішила звернутися до методу інтерв'ю й опитала 10-річну дівчинку? (Щоби краще зрозуміти глибину проблеми: мотивацію молодших школярів у підміні реального життя на віртуальне. Авторка вдається до традиційного журналістського методу збору інформації — інтерв'ювання.)
3. Чи відрізняється ставлення авторки Анастасії та школярки Аліни до поведінки в соціальних мережах? Як ви думаєте, чим зумовлена така різниця? До якої думки схилиєтеся ви? (Авторка тексту Анастасія усвідомлює прагнення дітей жити «цікавішим» віртуальним життям як проблему, а 10-річна Аліна бачить у цьому тільки плюси.)
4. Які би ви виділили ключові поняття, мінітеми цього тексту-роздуму? (Соціальні мережі, вплив соцмереж на поведінку підлітків, реальне та віртуальне спілкування, взаєморозуміння у спілкуванні, зв'язки з реальністю та ризик їх втрати, норми поведінки та їх викривлення, плюси та мінуси «життя» в соціальних мережах.)
5. Як ви думаєте, чи слушно таку велику увагу авторка приділила саме поняттю «спілкування», чи створюють, на вашу думку, соцмережі проблему в живому спілкуванні людей? (Авторка тексту говорить про серйозну проблему «крадіжки часу» соціальними мережами та іграми. Крім того, що сучасна людина втрачає час свого реального життя, проживаючи життя віртуальне, штучне, вона втрачає й навички живого спілкування з людьми, отже втрачає здатність допомагати і співчувати іншим, ділитися своїми реальними проблемами і досягненнями, будувати стосунки та встановлювати зв'язки з людьми.)

РЕФЛЕКСІЯ. РОЗДІЛІТЬ аркуш фліп-чарту (або дошку) навпіл і **ПОПРОСИТЬ** учнів підбити підсумки обговорення тексту: скласти односкладні означено-особові речення із запропонованим присудками (або власними) і записати з одного боку плюси, а з іншого — мінуси «життя» сучасної людини в соцмережах.

ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ.

Головні плюси:

- СПІЛКУЮСЬ в мережі із родичами чи друзями.
- ВИСЛОВЛЮЮ свою думку (на відміну від традиційних медіа).
- ПОВІДОМЛЮ новину майже в будь-який час.
- БАЧУ реакцію на себе друзів, прихильників («лайки», перепости тощо).

Головні мінуси:

- НЕ ВІДЧУВАЮ щирості (нештучності) спілкування.
- ЗАБУВАЮ про можливість живої прогулянки.
- ВТРАЧАЮ велику кількість реального часу життя, відкритість особистої інформації, фактична відсутність особистого простору.
- НАРАЖАЮСЬ на небезпеку втручання в особистий простір будь-кого, небезпеку для реального життя через абсолютну відкритість даних про нас.
- ЗАЛЕЖУ від неадекватності оцінки себе й інших (виключно крізь призму віртуальних статусів), викривлення моделей поведінки, життєвих зразків тощо, розмивання межі між правдою і брехнею, між реальним і віртуальним.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ учнів, що онлайн-спілкування передбачає багато небезпек.

Для приміток:

 ЗАПИТАЙТЕ учнів, чи доводилося їм чути слова «кібербулінг» та «грумінг»?

ПОЯСНІТЬ. Онлайн-грумінг — це використання дорослими довірливих стосунків із дітьми через інтернет із метою отримання відвертих фото та відео або й схилення до інтимного зв'язку. Грумінг супроводжується залякуванням та шантажем. Ризик стати жертвою грумінгу підвищує відкритий профіль у соцмережах, особливо якщо на ньому опубліковані фотографії. Щоб не стати жертвою, уникайте розмов із незнайомцями в інтернеті, особливо на інтимні та провокативні теми. Звісно, нерозумно боятися всіх і кожного, але точно треба перевіряти й аналізувати інформацію про людей, з якими маєте справу. А ще краще — узяти собі за правило не додавати до друзів незнайомців, адже зломисники часто маскуються під підлітків та школярів.

Кібербулінг — форма цькування, що відбувається в інтернеті. Ідеться про агресію, жорстокість із метою принизити людину через соцмережі, форуми, електронну пошту та інші комунікаційні засоби. Серед можливих форм кібербулінгу:

- анонімні погрози (наприклад, через електронні листи),
- переслідування (збір інформації про жертву, стеження за публікаціями жертви в соцмережах фотографій, розповідей про життя і т. д.),
- тролінг (публікація на форумах чи в коментарях у соцмережах провокативних повідомлень із метою зчинити конфлікт та взаємні образи між учасниками обговорення),
- обмовляння або зведення наклепів — розповсюдження через інтернет неправдивої та принизливої інформації тощо

ЗАКЛИКАЙТЕ учнів уважно ставитися до спілкування в інтернет-просторі. А у випадку погроз, шантажу чи інших неприємностей, що виникли під час спілкування онлайн, не бійтеся звертатися до своїх рідних, шкільного психолога чи вчителів, яким довіряєте.

 ЗАВДАННЯ ДЛЯ УЧНІВ. ОБ'ЄДНАЙТЕ учнів у групи по 4-5 людей і на основі проведеного обговорення **ПОПРОСИТЬ** їх укласти пам'ятку-інструкцію для молодших школярів із 4-5 пунктів. Усі речення інструкції мають бути односкладними.

Приклад виконання:

- Не довіряй незнайомцям
- Пам'ятай про безпеку
- Уникай залежності від соцмереж
- Більше гуляй на свіжому повітрі
- Не залишай свій профіль у соцмережах відкритим для всіх
- Не надсилай своїх фото незнайомцям

ПРОКОМЕНТУЙТЕ сформульовані учнями односкладні речення.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ. Створити мотиваційний постер із використанням одного із щойно написаних односкладних речень. Цільовою аудиторією постера мають бути молодші школярі або ровесники. Ілюстрації до нього мають бути створені особисто вами — це можуть бути малюнки або фотографії

Для приміток:

ПІДСУМУЙТЕ. Сьогоднішній урок допоміг нам не лише засвоїти знання про односкладні речення, але й дізнатися більше про плюси та мінуси спілкування в інтернеті. Дуже сподіваюся, що тепер ви відповідально поставитеся до використання соціальних мереж та інших засобів онлайн-комунікації.

СЛОВНИК

Онлайн-грумінг — це використання дорослими довірливих стосунків із дітьми через інтернет із метою отримання відвертих фото та відео або і вступу в інтимний зв'язок. Грумінг супроводжується залякуванням та шантажем.

Кібербулінг — форма цькування, що відбувається в інтернеті. Йдеться про агресію, жорстокість з метою принизити людину через соцмережі, форуми, електронну пошту та інші комунікаційні засоби.

ДЖЕРЕЛА

1. Турубара К. Кібербулінг: що це, яким він буває та як від нього захистити свою дитину [Електронний ресурс] // Кременчугский Телеграфъ. — 21.11.2019. — Режим доступу до ресурсу: https://www.telegraf.in.ua/kremenchug/2019/11/21/kberbulng-scho-ce-yakim-vn-buvaye-ta-yak-vid-nogo-zahistiti-svoyu-ditinu_10082081.html.
2. Кібербулінг: загроза XXI століття [Електронний ресурс] // На урок. — 26.12.2017. — Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/post/kiberbuling-zagroza-hhi-stolittya>.
3. Що таке грумінг в Інтернеті та як від нього вберегтися? [Електронний ресурс] // Cybercalm. — 26.09.2019. — Режим доступу до ресурсу: <https://cybercalm.org/novyny/shho-take-gruming-v-interneti-ta-yak-vid-nogo-vberegtyasya/>.
4. 10-річна дівчинка про свою поведінку в соцмережах: «Вигадую собі вік, місце проживання, клас» [Електронний ресурс] // Я — журналіст. — 27.03.2018. — Режим доступу до ресурсу: <http://ij.ogo.ua/hotnews/10-richna-divchinka-pro-svoyu-povedinku-v-sotsmerezah-vigaduyu-sobi-vik-mistse-prozhivannya-klas/>.

АВТОРКИ: Олена Тараненко, Софія Димитрова-Мартинюк, Галина Будівська

ВИВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ:
інфо-медійна грамотність

Матеріали розроблені в рамках проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується IREX за підтримки посольств США та Великої Британії, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Використання матеріалів дозволене лише з некомерційною метою і за умови посилання на проєкт та IREX.